

*Dr Siniša Varga**

ZAKON O ZAŠTITI POTROŠAČA

Uvod

Narodna Skupština Republike Srbije je 16. septembra 2005. godine usvojila Zakon o zaštiti potrošača. Zakon je objavljen u “Službenom glasniku R. Srbije”, br. 79/05. Zakon sadrži jedanaest odeljaka u kojima je raspoređen 81 član. Odeljci su: 1) Osnovne odredbe (1-4); 2) Zaštita života, zdravlja i sigurnost potrošača (5-10); 3) Zaštita ekonomskih interesa potrošača (11-35); 4) Posebni oblici zaštite potrošača u oblasti usluga (36-43); 5) Tipski ugovori (44-46); 6) Informisanje i obrazovanje potrošača (46-57); 7) Naknada štete (58-62); 8) Nacionalni program i subjekti za zaštitu (63-70); 9) Nadzor (71-76); 10) Kaznene odredbe (77-79) i 11) Završne odredbe (80-81).

Danom stupanja na snagu ovog Zakona prestao je da važi Zakon o zaštiti potrošača (“Sl. list SRJ”, br. 37/02).

Kratak pregled pravnih normi sadržanih u Zakonu o zaštiti potrošača

Osnovnim odredbama Zakona se regulišu predmet i osnovna prava potrošača. Predmet Zakona je pravno uređenje osnovnih prava potrošača, te načina ostvarivanja i zaštite tih prava, kao i primena etičkih načela. U osnovna prava potrošača spadaju:

- 1) **pravo na zadovoljavanje osnovnih potreba** – dostupnost najnužnijih proizvoda i usluga, hrane, odeće, obuće i stambenog prostora, zdravstvene zaštite, obrazovanja i higijene;
- 2) **pravo na sigurnost** – zaštita od proizvoda, proizvodnih procesa i usluga štetnih po život i zdravlje;
- 3) **pravo na informisanost** – raspolaganje činjenicama od značaja za pravilan izbor i zaštitu od nepoštene oglasne poruke ili oznake na proizvodima koje mogu potrošača dovesti u zabludu;
- 4) **pravo na izbor** – mogućnost izbora između više proizvoda i usluga, po prihvatljivim cenama i uz garantovano dobar kvalitet;
- 5) **pravo na glas potrošača** – zastupljenost interesa potrošača u procesu donošenja i sprovođenja politike zaštite potrošača, kao i u postupku uvođenja novih procesa i usluga;

* Docent Privredne akademije u Novom Sadu.

- 6) **pravo na obeštećenje** – dobijanje pravične nakade za lažno prikazivanje svojstava proizvoda i usluga, nekvalitetne proizvode ili nezadovoljavajuće usluge;
- 7) **pravo na obrazovanje potrošača** – sticanje osnovnih znanja i sposobnosti potrebnih za pravilan i pouzdan izbor proizvoda i usluga, znanja o osnovnim pravima i odgovornostima potrošača i načinima kako se ta znanja mogu ostvarivati;
- 8) **pravo na zdravu životnu sredinu** – život i rad u okruženju koje ne predstavlja opasnost po zdravlje potrošača.

U osnovnim odredbama Zakona su sadržane i definicije pojmova potrošač i prodavac. **Potrošač** je fizičko lice koje kupuje proizvode ili koristi usluge za lične potrebe ili potrebe svog domaćinstva kao i privredno društvo, preduzeće, drugo pravno lice i preduzetnik, kada kupuje proizvode ili koristi usluge za sopstvene potrebe. **Prodavac** je privredno društvo, preduzeće, drugo pravno lice i preduzetnik, koji prodaje proizvode ili pruža usluge potrošačima.

U drugom odeljku Zakona se regulišu: sigurnost proizvoda i ambalaže, zaštita maloletnih lica, obaveštenje o kvalitetu ovde i genetski modifikovani proizvodi. Tako se propisuje da proizvodi i usluge moraju biti sigurni po život i zdravlje potrošača i životnu sredinu, te da moraju odgovarati zdravstvenim, higijenskim, kvalitativnim, ekološkim i drugim uslovima u skladu sa pozitivnim pravom, standardima, običajima, tehničkim i drugim propisima. U tom smislu je izričito zabranjena prodaja zdravstveno ili higijenski neispravnih proizvoda, proizvoda kojima je istekao rok upotrebe, kao i proizvoda koji nisu deklarirani na propisani način. Takođe je zabranjena prodaja igraćaka i drugih proizvoda namenjenih deci ako su napravljeni od materijala koji može štetno delovati na zdravlje dece. Otuda i drugi proizvodi moraju sadržati vidna upozorenja o opasnostima za decu pri korišćenju proizvoda, kao i upozorenje o ograničenju korišćenja proizvoda namenjenih deci do određenog uzrasta. Maloletna deca se štite i zabranom prodaje i služenja alkoholnih pića i duvanskih proizvoda.

Nadležni organi su dužni da redovno i tačno obaveštavaju stanovništvo o izvršenim kontrolama vode i vazduha.

Konačno, propisuje se da genetski modifikovani proizvodi obavezno moraju imati oznaku takvog porekla. Genetski modifikovani proizvodi su proizvodi koji su rezultat genetskog inženjeringa ili koji pak u svom sastavu imaju genetski modifikovane komponente.

U trećem odeljku Zakona se posebno regulišu: osnovni oblici zaštite potrošača, cena proizvoda i usluga, materijal za pakovanje, izdavanje računa, garantni list, isporuka proizvoda, tehnički proizvodi, kupovina na daljinu, potrošački kredit, kupovina na rate, rasprodaja proizvoda, prodaja proizvoda sa nedostatkom i prigovor (reklamacija).

Osnovno pravilo je da se proizvodi i usluge nude pod jednakim uslovima. Posebno je propisano da je prodavac dužan da potrošaču obezbedi:

- 1) proizvod u tačnoj meri ili količini uz mogućnost provere od strane potrošača;
- 2) količinu proizvoda koju potrošač traži, kad je ta količina na raspolaganju;
- 3) proizvod ili uslugu propisanog ili ugovorenog kvaliteta, a ako kvalitet nije propisan onda uobičajenog kvaliteta;

- 4) proizvod ili uslugu po ugovorenim cenama ili cenama obrazovanim u skladu sa posebnim propisima, pravilno primenjenim;
- 5) proizvod sa pratećom dokumentacijom;
- 6) proizvod ili uslugu u ugovorenom roku, a ako rok nije ugovoren onda u primerenom roku koji ne može biti duži od osam dana;
- 7) dokaz o poreklu proizvoda.

S druge strane, izričito je zabranjeno:

- 1) odbijanje da se potrošaču proda proizvod koji je izložen ili na drugi način pripremljen za prodaju ili odbijanje da se pruže usluge koje se mogu obaviti;
- 2) uslovljavanje prodaje proizvoda ili pružanje usluge prodajom drugog proizvoda ili pružanjem druge usluge;
- 3) vršiti diskriminaciju potrošača u pogledu vrste, kvaliteta, cene proizvoda i usluge ili količine proizvoda, kao i uslova za isporuku kupljenog proizvoda, odnosno pružanja usluge potrošaču.

Proizvodi koji se nude potrošaču moraju biti izloženi, dostupni, merljivi i snabdeveni potrebnom dokumentacijom, a potrošač mora biti obavešten o važećoj ceni proizvoda i usluge. Obaveštenje o ceni se daje jasnim isticanjem cene na vidnom mestu, na proizvodu, pored proizvoda i u cenovniku kao i u svakoj ponudi za zaključenje ugovora o prodaji. Cena može biti iskazana za jedinicu mere ili količinu proizvoda, ili pak za ceo proizvod. Obaveštenjem o ceni ne može se dovoditi u zabludu potrošač u pogledu visine cene, odnosno ne sme se stvarati utisak:

- a) da je cena niža nego što jeste;
- b) da su u cenu uključene posebne usluge za koje se plaća posebna cena;
- c) da je cena bila ili da će biti povećana ili snižena za određeno vreme ili za određeni iznos.

Što se tiče materijala za pakovanje, propisano je da je prodavac dužan da za pakovanje obezbedi pogodan materijal, u skladu sa vrstom i svojstvima proizvoda. Materijal za pakovanje ne sme bitno uticati na neto masu proizvoda. Na zahtev potrošača, proizvod se mora posebno upakovati, s tim što se takvo pakovanje može naplatiti najviše do iznosa prodajne cene materijala upotrebljenog za pakovanje.

Za kupljeni proizvod ili pruženu uslugu potrošaču se obavezno izdaje račun, a proizvod za koji se izdaje garantni list prodaje se uz obavezno popunjen i overen garantni list.

Prodavac na malo dužan je da za prodate proizvode veće mase ili obima (nameštaj, tehnička roba, ogrev, građevinski materijal i sl.) potrošaču obezbedi isporuku kupljenog proizvoda na adresu potrošača, ukoliko se mesta otpreme i opredeljenja nalaze na području iste opštine ili grada. Prodavac je dužan i da na računu napiše rok isporuke. Ako prodavac dospe u docnju potrošač ima pravo da zah-teva vraćanje plaćenog iznosa i naknadu štete.

Prodavac tehničkih proizvoda dužan je da potrošaču za tehnički proizvod koji prodaje obezbedi sledeće:

- 1) deklaraciju, garantni list, atest, sertifikat, tehničko uputstvo, uputstvo za upotrebu i druge podatke i oznake;
- 2) rezervne delove, priključne aparate, pribor i druge proizvode bez kojih se tehnički proizvod ne može koristiti prema svojoj nameni;
- 3) kontinuirani tehnički servis, odnosno održavanje i popravku.

Kupovina na daljinu se reguliše u smislu: kataloške kupovine, kupovine na osnovu uzorka i modela, kupovine na probu, ponude proizvoda i usluga korišćenjem elektronskih sredstava i ponude proizvoda i usluga uz saglasnost potrošača.

Punovažnost ugovora o potrošačkom kreditu je uslovljena zaključenjem ugovora u pismenoj formi. Osim toga, propisano je da ugovor o potrošačkom kreditu obavezno sadrži:

- 1) naziv i cenu proizvoda ili usluge koja je predmet ugovora o kupoprodaji;
- 2) ukupan iznos, rok otplate, broj i iznos mesečne rate kredita, kamatnu stopu, način obezbeđivanja otplate kredita i uslova za raskid ugovora;
- 3) visinu godišnje kamatne stope i uslove pod kojima se ona može promeniti;
- 4) uslove i način otplate kredita pre ugovorenog roka i
- 5) druge elemente u skladu sa zakonom.

Davalac potrošačkog kredita ne može potrošaču zaračunati i naplatiti dodatni trošak koji nije utvrđen ugovorom.

Zakonom se rasprodaja proizvoda definiše kao prodaja proizvoda sezonskog karaktera, proizvoda pred istekom roka upotrebe i proizvoda kojima prodavac samostalno bitno snižava cenu iz komercijalnih razloga. Proizvod koji je na rasprodaji mora biti označen kako osnovnom, tako i sniženom cenom.

Prodavac je dužan da na proizvodu sa nedostatkom istakne jasno i vidljivo obaveštenje o sniženoj ceni, o nedostatku proizvoda i o isključenju odgovornosti prodavca za taj nedostatak.

Kada su u pitanju proizvodi za koje se ne izdaje garantni list, potrošač ima pravo prigovora na kupljeni proizvod zbog nedostataka koji su nastali u roku od šest meseci od dana kupovine, odnosno izvršene usluge. Uz prigovor se podnosi račun o kupljenom proizvodu. Prigovor se podnosi u prodajnom objektu u kome je proizvod kupljen. Ovlašćeno lice o prigovoru odlučuje istog dana kada je prigovor podnet, a najkasnije u roku od 8 dana od dana podnošenja prigovora.

Ako je prigovor osnovan, potrošač ima pravo, alternativno, na:

- 1) zamenu kupljenog proizvoda za nov proizvod, odnosno proizvod odgovarajuće marke (model, tip) ili
- 2) povraćaj iznosa novca plaćenog za taj proizvod u visini maloprodajne cene tog proizvoda na dan vraćanja (u slučaju nedostatka usluge i sniženje cene srazmerno nedostatku) ili
- 3) otklanjanje nedostatka.

Ukoliko potrošač pretrpi štetu može zahtevati da mu se šteta nadoknadi.

Četvrti odeljak Zakona je posvećen posebnim oblicima zaštite potrošača u oblasti usluga, pa su tako regulisane: obaveze davaoca usluga, cena usluge, proizvodi i usluge od opšteg interesa, usluge u turizmu, vremenski podeljeno korišćenje nekretnine (*time sharing*) i ostale usluge.

Davalac usluge je dužan da svoju uslugu ponudi na način kojim potrošača jasno i nedvosmisleno obaveštava o vrsti i kvalitetu usluge prema utvrđenoj specifikaciji. Ako je pored osnovne usluge potrebno izvršiti i dodatnu uslugu, dodatna usluga se može izvršiti samo uz prethodnu saglasnost potrošača. U slučaju da saglasnost bude data, davalac usluge podnosi izmenjenu specifikaciju kojom su obuhvaćene sve izvršene usluge.

Cena usluge mora biti unapred utvrđena na način koji potrošača ne dovodi u zabludu u pogledu cene usluge.

Javna preduzeća, odnosno privredna društva i preduzetnici koji u skladu sa zakonom obavljaju delatnosti od opšteg interesa, dužna su da svoje proizvode i usluge pružaju kontinuirano na način kojim se obezbeđuju propisani kvalitet i da redovno obaveštavaju potrošače o svim uslovima isporuke i korišćenja proizvoda i usluga, kao i da proizvod ili uslugu obračunavaju potrošaču na osnovu stvarno izvršene isporuke proizvoda ili izvršene usluge i da upoznaju potrošača sa metodologijom obrazovanja cena.

Ugovor o *time sharing*-u mora biti zaključen u pismenoj formi i na jeziku koji je u službenoj upotrebi u Republici Srbiji. Propisano je da ugovor sadrži:

- 1) naziv i sedište pravnog lica, odnosno vlasnika koji izdaje nekretninu i ime i adresu potrošača;
- 2) tačan opis nekretnine (lokacija, kategorizacija, komunalna opremljenost i drugi podaci vezani za upotrebu objekta);
- 3) prava potrošača u pogledu uslova, načina i vremena korišćenja nekretnine;
- 4) podatke o stepenu izgrađenosti nekretnine i o roku završetka gradnje, ako u vreme zaključenja ugovora nekretnina nije završena;
- 5) cenu upotrebe koja obuhvata cenu korišćenja objekta i sve troškove koje je potrošač u vezi s tim dužan da plati (takse, održavanje, upotreba zajedničkih prostorija, uređaja i dr.).

U petom odeljku Zakona se regulišu tipski ugovori pod kojima se podrazumevaju ugovori koji se bez učešća potrošača unapred formulišu od strane prodavca, odnosno davaoca usluge radi zaključenja ugovora identičnog sadržaja sa neodređenim brojem potrošača. Tipski ugovori mogu da sadrže i posebne pogodbe koje u slučaju kolizije sa odredbama opštih uslova poslovanja imaju prednost. Tipski ugovori obezbeđuju potrošača ako su mu bili poznati ili morali biti poznati u času zaključenja ugovora. Tipski ugovori moraju biti sačinjeni u pismenoj formi i na jeziku koji je u službenoj upotrebi u Republici Srbiji. Nejasne ugovorne klauzule tumače se u korist potrošača.

U šestom odeljku Zakona se regulišu prava potrošača na informisanje i obrazovanje. U okviru odseka u kome se reguliše pravo potrošača na informisanje posebno se normiraju: oglašavanje, deklaracija i informisanje o svojstvima proizvoda i usluga.

Informacije i podaci o svojstvima proizvoda i usluga i uslovima prodaje moraju biti tačne, potpune, osnovane, nedvosmislene, jasne i blagovremene. Zbog toga je zabranjeno:

- oglašavanje proizvoda i usluga koje dovodi ili može da dovede potrošača u zabludu;
- oglašavanje kojim se vrši diskriminacija potrošača na osnovu rase, pola i nacionalnosti, vreda dostojanstvo, religijsko ili političko ubeđenje potrošača, podstiče nasilje ili ponašanje koje je štetno za sigurnost i zdravlje potrošača ili životnu sredinu;
- oglašavanje kojim se ugrožavaju zdravlje, psihički i moralni razvoj maloletnih lica;
- oglašavanje mleka, druge hrane i pića za novorođenčad i odojčad, kao i pribora za njihovo korišćenje;
- oglašavanje alkoholnih pića, duvana i duvanskih proizvoda.

Proizvodi namenjeni prometu moraju imati deklaraciju koja sadrži podatke o proizvođaču, zemlji porekla, uvozniku, dobavljaču, sastavu, količini, kvalitetu, datumu proizvodnje i roku trajanja, odnosno upotrebe, načinu upotrebe, održavanju ili čuvanju i druge podatke kao npr. o količini i vrsti aditiva, aroma i drugih podataka hrani kada ih ima. Podaci iz deklaracije se ne smeju menjati ili uklanjati.

Potrošač ima pravo da bude na razumljiv način informisan o svojstvima proizvoda koje kupuje ili uslugama koje koristi, a naročito o: sastavu, higijenskoj ispravnosti, kvalitetu, ceni, uslovima plaćanja, načinu korišćenja i održavanja proizvoda i opasnostima do kojih može doći prilikom nepravilne upotrebe proizvoda.

Tehničko uputstvo, uputstvo za upotrebu i deklaracija moraju biti sačinjeni u pismenoj formi i napisani na jeziku koji je u službenoj upotrebi na teritoriji Republike Srbije.

Potrošači imaju pravo na obrazovanje u cilju sticanja znanja o pravima, obavezama i načinu ostvarivanja prava neophodnih za pravilan i pouzdan izbor i korišćenje proizvoda i usluga. Pravo na obrazovanje potrošača može se ostvarivati u obrazovnim ustanovama (predškolskim ustanovama, školama, fakultetima), udruženjima potrošača, organizovanjem posebnih kurseva, seminara, savetovanja, u skladu sa programom nadležnog organa, kao i putem sredstava javnog informisanja (radio, štampa, televizija i dr.).

U sedmom odeljku Zakona se posebno regulišu: dokazivanje štete, sudska zaštita, vansudska zaštita i merodavno pravo.

U Zakonu se pravo na naknadu štete propisuje za slučaj uništenja, gubitka ili oštećenja proizvoda datog na popravku. Ukoliko do uništenja, gubitka ili oštećenja takvog proizvoda dođe u garantnom roku, potrošač ima pravo da zahteva isporuku novog proizvoda, isplatu novčane vrednosti u visini maloprodajne cene tog proizvoda na dan vraćanja ili da traži popravku oštećenog proizvoda. Ukoliko pad do uništenja, gubitka ili oštećenja proizvoda datog na popravku dođe po isteku garantnog roka, potrošač ima pravo na naknadu štete u visini stvarne vrednosti proizvoda na dan predaje proizvoda na popravku. Pravo se stiče podnošenjem zahteva po kome je lice koje je dovelo do uništenja, gubitka ili oštećenja proizvoda dužno da postupi u roku od osam dana od dana podnošenja zahteva. Da je šteta nastala usled nedostatka kupljenog proizvoda dokazuje potrošač:

- 1) ako proizvod ne odgovara svojoj nameni i ne može da se upotrebljava na uobičajen način;
- 2) ako je potrošač doveden u zabludu u pogledu datuma proizvodnje i roka upotrebe;
- 3) ako je zbog drugih nedostataka proizvoda ili usluge potrošaču prouzrokovana šteta.

Pravo na naknadu štete se može ostvariti pred nadležnim sudom ili kad je reč o šteti male vrednosti pred arbitražnim telima za rešavanje sporova potrošača u okviru lokalne samouprave ili komore za rešavanje sporova.

Tačke vezivanja za određivanje merodavnog prava su autonomija volje, odnosno mesto sedišta prodavca u kojem je zaključen ugovor.

U osmom odeljku Zakona se posebno regulišu: nacionalni program zaštite potrošača, nadležnost ministarstava, savet za zaštitu potrošača, zaštita potrošača u lokalnoj samoupravi, organizacije potrošača i finansiranje njihovih aktivnosti.

Nacionalni program zaštite potrošača donosi Vlada Republike Srbije na predlog ministarstva nadležnog za poslove trgovine za period od najmanje pet godina. Nacionalni program zaštite potrošača sadrži dugoročne ciljeve zaštite potrošača u Republici Srbiji, način ostvarivanja tih ciljeva, dugoročne mere zaštite potrošača, načine obrazovanja i informisanja potrošača, podsticajne mere u oblasti potrošnje i druge elemente od značaja za ostvarivanje prava potrošača. Realizacija nacionalnog programa se vrši godišnjim programima zaštite potrošača koje formuliše ministarstvo nadležno za poslove trgovine.

Osim što podnosi Vladi predlog nacionalnog programa i usvaja godišnje programe zaštite potrošača, ministarstvo nadležno za poslove trgovine, u oblasti zaštite potrošača, obavlja sledeće:

- proučava i daje predloge za pravno utvrđivanje pitanja koja se odnose na potrošače, kao i primenjivanje zakona i drugih propisa koji se tiču potrošača;
- prati tehnološki, privredni i pravni razvoj u sektoru potrošnje;
- prati sprovođenje tipskih ugovora sa stanovišta postojanja odredaba ugovora kojima se narušavaju prava potrošača;
- prati i ocenjuje da li u oglasnoj poruci ima elemenata zloupotrebe;
- proučava i daje predloge za načine i oblike obrazovanja potrošača;
- održava kontakte sa potrošačima;
- sarađuje sa odgovarajućim telima drugih javno-pravnih kolektiviteta (u Zakonu piše: republikama i opštinama);
- sarađuje sa udruženjima, organizacijama potrošača i sredstvima javnog informisanja u zemlji;
- sarađuje sa međunarodnim institucijama i organizacijama koje se bave zaštitom potrošača.

Nabrajanje je taksativno.

U ministarstvu nadležnom za poslove trgovine se obrazuje Savet ministara za zaštitu potrošača kao savetodavno-konsultativno telo. Savetom rukovodi ministar, a članovi su istaknuti naučnici i stručnjaci iz te oblasti, kao i predstavnici organizacije potrošača.

Na nivou lokalne samouprave zaštita potrošača se obezbeđuje obrazovanjem arbitražnih tela za rešavanje sporova između potrošača i prodavaca, odnosno davalaca usluga i na drugi način.

Radi zaštite svojih prava i interesa potrošači mogu osnivati udruženja, pokrete, centre, saveze i druge oblike udruživanja potrošača. O osnivanju i upisu u odgovarajući registar organizacije potrošača dostavlja se obaveštenje ministarstvu nadležnom za poslove trgovine koje o organizacijama potrošača vodi evidenciju.

Funkcije organizacije potrošača su:

- 1) obezbeđivanje zaštite pojedinačnih i zajedničkih interesa potrošača;
- 2) pružanje potrošačima informacija, saveta i drugih vrsta pomoći za ostvarivanje njihovih prava;
- 3) organizovanje edukacije potrošača;
- 4) obaveštavanje potrošača o cenama, kvalitetu, kontroli i sigurnosti proizvoda i usluga na tržištu;
- 5) sprovođenje nezavisne kontrole kvaliteta i sigurnosti ponuđenih proizvoda, odnosno usluga;

- 6) podnošenje prijava nadležnim državnim organima sa dokazima o proizvodima ili uslugama koji ne odgovaraju propisanom kvalitetu i drugim propisanim uslovima;
- 7) obaveštavanje potrošača o mogućnostima vanskudskog rešavanja sporova;
- 8) podnošenje tužbe nadležnom sudu radi zaštite prava potrošača;
- 9) učestvovanje u radu nadležnih organa prilikom razmatranja pitanja koja se odnose na potrošače;
- 10) ostvarivanje saradnje sa odgovarajućim organima i organizacijama u zemlji i inostranstvu.

Nabrajanje je i ovog puta izvršeno taksativno.

Sredstva za rad organizacija potrošača se obezbeđuju iz:

- 1) članarine, kotizacije za organizovanje simpozijuma, savetovanja, seminara i drugih oblika širenja potrošačke kulture;
- 2) delatnosti iz oblasti potrošačkog informisanja i promovisanja svoje delatnosti;
- 3) sponzorstva i donatorstva;
- 4) naknade za izvršene stručne poslove;
- 5) dobrovoljnih priloga i pomoći organa, organizacija ili lica;
- 6) drugih izvora u skladu sa zakonom.

Izričito je propisano da organizacije potrošača ne mogu primati bespovratna sredstva od proizvođača i prodavaca ili njihovih asocijacija, kao i o drugih društvenih organizacija ukoliko bi time bila ograničena njihova samostalnost i princip rada.

Nadzor nad primenom Zakona o zaštiti potrošača vrši ministarstvo nadležno za poslove trgovine putem upravne kontrole tržišnih i turističkih inspektora.

Inspeksijski nadzor vrše i ministarstva nadležna za poslove zdravlja, poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, energetike, saobraćaja, telekomunikacija, planiranja i građevinarstva i zaštite životne sredine kao i organi lokalne samouprave (komunalna inspekcija).

U okviru kaznenih odredaba propisana je novčana kazna za privredni prestup pravnom licu u rasponu od 300.000 do 3.000.000 dinara, a odgovornom licu u pravnom licu od 20.000 do 200.000 dinara. Takođe, za prekršaj se kažnjava pravno lice novčanom kaznom od 100.000 do 1.000.000 dinara i odgovorno lice u pravnom licu u iznosu od 20.000 do 50.000 dinara. Preduzetnici se za prekršaj kažnjavaju novčanom kaznom od 100.000 do 500.000 dinara.

Zaključak

U skladu sa izmenama državno-pravnog statusa Savezne Republike Jugoslavije, odnosno formiranja Državne Zajednice Srbija i Crna Gora i drugačije raspodele nadležnosti, zaštita potrošača je regulisana na republičkom nivou Zakonom o zaštiti potrošača koji je zakon objavljen u "Sl. glasniku R. Srbije", br. 79/05. Zakonom su regulisana prava potrošača, ostvarivanje i zaštita tih prava i određeni su organi nadležni za zaštitu interesa potrošača i sprovođenje Zakona. Takođe se za nepoštovanje zakona propisane visoke novčane kazne za 13 dela privrednog prestupa i ukupno 33 prekršaja. Na žalost, prodaja alkoholnih pića i duvanskih proizvoda maloletnim licima nije sankcionisana, isto kao i propust prodavca da potro-

šaču preda tehničko uputstvo, uputstvo za upotrebu i deklaraciju u pismenoj formi na jeziku koji je u službenoj upotrebi u Republici Srbiji. Takođe nije sankcionisana ni zabrana oglašavanja proizvoda kojima se ugrožavaju zdravlje, psihički i moralni razvoj maloletnih lica. Smatramo da osim toga ova zabrana nije dovoljno konkretizovana tako da zaista ostaje deklaracija. Dalje, dokazivanje štete uzrokovane nedostatkom kupljenog proizvoda je na potrošaču kao ekonomski slabijoj strani i suprotno pravilu o pretpostavljenoj subjektivnoj odgovornosti. Nejasno je i određivanje merodavnog prava kada se kao tačka vezivanja koristi država prodavca na čijoj je teritoriji ugovor zaključen, jer šta ako ugovor nije zaključen na teritoriji države prodavca? S druge strane, sankcijama su zaštićena brojna prava i interesi potrošača kao što je npr. zabrana prodaje zdravstveno ili higijenski neispravnih proizvoda i proizvoda kojima je istekao rok upotrebe. Takođe su potrošači zaštićeni od zloupotreba prilikom rasprodaja kao i u vezi sa menjanjem ili uklanjanjem podataka iz deklaracije poput roka upotrebe. Sankcionisane su i brojne druge povrede prava i na zakonu zasnovanih interesa potrošača.

Siniša Varga, LL.D.

The Law on protection of consumers

A b s t r a c t

The Parliament of Republic of Serbia adopted the Law on protection of consumers on 16th September 2005. The Law is published in the Official Journal of R. of Serbia No 79/05.

The Law on protection of consumers consisted from 81 articles ordered in eleven chapters: 1) Basic provisions (Art. 1-4); 2) Protection of life, health and security of consumers (Art. 5-10); 3) Protection of economical interests of consumers (Art. 11-35); 4) Special forms of protection of consumers in the area of rendering of services (Art. 36-43); 5) Standard agreements (Art. 44-45); 6) Informing and education of consumers (Art. 46-47); 7) Compensation (Art. 58-62); 8) National programme and subjects for protection (Art. 63-70); 9) Control and inspection (Art. 63-70); 10) Penalties (Art. 77-79) and 11) Final provisions (Art. 80-81).

The subject matter of the Law is the prescription of consumer's rights, procedures for realisation and protection of these rights and the determination of bodies charged for enforcement of the Law.